

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Навчально-науковий інститут права
Кафедра міжнародного права
та юридичної журналістики

07-03-01

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«СТИЛІСТИКА Й РЕДАГУВАННЯ»
для студентів денної форми навчання
спеціальності 8.03040101 «Правознавство»

Рекомендовано
методичною комісією
зі спеціальності 8.03040101
«Правознавство»
Протокол №1
від 10 березня 2015 р.

Рівне - 2015

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Стилістика й редагування» для студентів денної форми навчання спеціальності 8.03040101 «Правознавство» / Шанюк В.І., – Рівне: НУВГП, 2015. – 34 с.

Упорядник: Шанюк В.І., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародного права та юридичної журналістики

Відповідальний за випуск: Шанюк В.І., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародного права та юридичної журналістики

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Зміст програми навчальної дисципліни.....	5
2. Практичні завдання для проведення підсумкового контролю.....	7
3. Приклад типових завдань модульної контрольної роботи.....	12
4. Контрольні завдання для проведення підсумкового контролю.....	15
5. Завдання до самостійної роботи.....	21
6. Зразок тестових завдань для самоконтролю.....	23
7. Питання для підготовки до заліку.....	30
8. Рекомендована література.....	33

© Шанюк В.І., 2015

© Національний університет
водного господарства та
природокористування , 2015

Вступ

Мета навчальної дисципліни «Стилістика й редагування» полягає в формуванні знань зі стилістичних особливостей сучасної української літературної мови й виробленні умінь і навичок застосування їх на практиці при підготовці правових та журналістських матеріалів різних жанрів, під час проведення радіо та телепередач. Професійна підготовка юриста й журналіста передбачає старанну роботу зі словом як головним об'єктом навчання і як основним засобом передачі інформації та скрупульозне дотримання стилістичних норм сучасної української літературної мови. Упродовж навчання студент повинен оволодіти теоретичними знаннями щодо особливостей стилю української мови і практичними навичками написання юридичної документації, журналістських матеріалів згідно з сучасними нормами української мови, а також уміти використовувати всі її стилістичні можливості.

Методичні вказівки призначено для студентів денної форми навчання, які вивчають дисципліну «Стилістика й редагування».

Завдання:

Теоретичні — навчити виокремлювати основні поняття та категорії стилістики; давати характеристики основних критеріїв класифікації стилів; знати основні етапи формування, становлення й розвитку функціональних стилів української літературної мови в різних сферах спілкування, вбачати мовні особливості стилістичного матеріалу сучасної української мови.

Практичні – визначати мовленнєву системність стилів української мови, що утворюється в процесі мовленнєвої діяльності з мовного матеріалу під дією позамовних чинників; виділяти й пояснювати стилістичні ознаки мовних одиниць у текстах усіх стилів; застосовувати стилістичні прийоми, способи використання мовного матеріалу відповідно до умов і

цільової настанови; оцінювати стилістичні можливості мовних засобів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:** особливості функціонування стилів сучасної української мови, способи використання стилістичних засобів у текстах різних жанрів.

вміти: правильно застосовувати особливості кожного стилю української мови, вільно орієнтуватися у стильовій різноманітності журналістських текстів, будувати журналістські тексти відповідно до сучасних стильових норм.

З'ясовуючи сутність даної дисципліни, варто підкреслити її теоретичне і практичне значення для підготовки видавців, журналістів, які мають безпосередній зв'язок із ЗМІ юридичного напрямку, де змогли б застосовувати свої знання із фаху.

Також майбутні юристи повинні свідомо добирати найдоцільніші фонетичні, лексичні, фразеологічні, словотворчі та граматичні засоби в усному та писемному мовленні відповідно до задуму, стилю й експресивно-емоційної спрямованості висловлювання та навчитися редагувати тексти з помилками й конструювати стилістично довершений текст будь-якого стилю та жанру; розкривати закономірності функціонування української мови в різних сферах суспільного життя, в ситуаціях спілкування.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі освітньо-професійної програми підготовки фахівця за відповідним освітньо-кваліфікаційним рівнем.

Нормативна навчальна дисципліна „Стилістика й редагування” є складовою частиною циклу професійної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня „магістр”, а також однією з базових для вивчення всіх дисциплін правового й журналістського циклів.

Практична стилістика й редагування тісно пов'язані з філологічними науками й передусім «Українською мовою (за

професійним спрямуванням)», «Правничою лінгвістикою», «Журналістською майстерністю», «Риторикою».

У суто стилістичному аспекті наводяться стислі відомості з фонетики, орфоєпії, лексикології й фразеології, морфології та синтаксису. Важливе місце посідає у вивченні практичної стилістики знання із практикуму з української мови, оскільки грамотність всюди і завжди посідала одне із провідних місць у судовій та журналістській практиці. Для удосконалення знань зі стилістики студентам допоможуть вправи з редагування тексту, адже створюючи текст, ми так чи інакше відносимо його до певного стилю, який притаманний тому чи іншому усному чи писемному жанрові.

1. Зміст програми навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основні поняття стилістики.

Характеристика стилів української літературної мови.

Тема 1. Вступ. Поняття стиль, стилістика, функціональний стиль. Стилістичні можливості багатозначності. Багатозначність та тропи в різних стилях мови.

Тема 2. Стилістичне використання омонімії й паронімії. Синоніми в стилістичному плані. Можливості цього розряду лексики (розгляд за функціональними стилями). Стилістичне використання антонімії.

Тема 3. Лексика іншомовного походження зі стилістичного погляду. Номінативні та стилістичні функції неологізмів. Застаріла лексика зі стилістичного погляду. Термінологічна лексика в різних стилях мови. Мовні й стилістичні функції професіоналізмів, жаргонізмів та арготизмів.

Тема 4. Фразеологія в сучасній українській мові. Фразеологія в стилістичному аспекті. Фразеологічні одиниці в засобах масової інформації. Стилiстичне використання засобів словотвору.

Змістовий модуль 2. Редагування тексту

Тема 5. Морфологічні засоби стилістики. Стилiстичні можливості простого, складного речення (нехудожні тексти). Складне речення в красному письменстві.

Тема 6. Вступ. Сутність редагування. Методологічні основи редагування. Помилки та їх види.

Тема 7. Методи редагування. Інформаційні норми редагування. Композиційні норми редагування.

Тема 8. Логічні та лінгвістичні норми редагування. Психологічні норми редагування. Комп'ютеризація редагування. Видавничі норми редагування.

2. Темати практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет і завдання вивчення стилістики.	2
2	Шляхи виникнення омонімів у мові.	2
3	Синоніми в мові та мовленні.	2
4	Групи лексики сучасної української мови за походженням.	2
5	Термінологія як компонент української мови.	2
6	Типи фразеологічних одиниць за способом утворення компонентів.	2

7	Загальна класифікація помилок. Помилки мовця (автора). Фактичні та логічні помилки.	2
	Всього годин	14

2. ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Практичне заняття № 1

План:

1. Стилiстичний аспект дослідження української мови на сучасному етапі. Предмет і завдання вивчення стилістики.
2. Загальнонародна мова і літературна мова.
3. Диференціяція лексики української мови за стилістичними ознаками. Багатозначність та омонімія (зіставна характеристика).
4. Тропи в нехудожніх та художніх текстах

Список рекомендованої літератури

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо.- К., 1991.
2. Зарицкий М.С. Стилiстика сучасної української мови.- К., 1999.
3. Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилiстика української мови.- К., 2003.
4. Пономарів О.Д. Культура слова: мовностилістичні поради.- К., 1999.
5. Сучасна українська літературна мова. Стилiстика / За заг.ред. І.К. Білодіда.- К., 1973.
6. Сучасна українська літературна мова: Підручник / За заг.ред. А.П. Грищенка.- К., 2002.
7. Чабаненко В.А. Стилiстика експресивних засобів української мови.- Запоріжжя, 2002.
8. Чак Є. Складні випадки вживання слів.- К., 1984.
9. Шляхова Н.М. Емоції і художня творчість.- К., 1981.

Практичне заняття № 2

План:

1. Шляхи виникнення омонімів у мові.
2. Повна та часткова омонімія
3. Пароніми як лексичне та стилістичне явище.

Список рекомендованої літератури

1. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української мови.- К., 1987.
2. Кочерган М.П. Образне слово в літературному творі. Питання теорії художніх тропів.- Л., 1980.
3. Сучасна українська літературна мова. Стилiстика / За заг.ред. І.К. Білодіда.- К., 1973.
4. Сучасна українська літературна мова: Підручник / За заг.ред. А.П. Грищенка.- К., 2002.
5. Пономарів О.Д. Стилiстика сучасної української мови.- Т., 2000.
6. Українська мова: Енциклопедія.- К., 2000.

Практичне заняття № 3

План:

- 1.Синоніми в мові та мовленні.
2. Типи синонімів.
3. Синоніми ідеографічні та стилістичні.
4. Синоніми загальномовні та контекстуальні.
5. Антонімія та багатозначність.
6. Антоніми загальномовні та контекстуальні.
7. Антитеза, епітет-оксиморон, антонімічна іронія.

Список використаної літератури

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо.- К., 1991.
2. Зарицький М.С. Стилiстика сучасної української мови.- К., 1999.

3. Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилїстика української мови.- К., 2003.
4. Пономарів О.Д. Культура слова: мовностилїстичнї поради.- К., 1999.
5. Сучасна українська лїтературна мова. Стилїстика / За заг.ред. І.К. Білодїда.- К., 1973.
6. Сучасна українська лїтературна мова: Пїдручник / За заг.ред. А.П. Грищенка.- К., 2002.
7. Чабаненко В.А. Стилїстика експресивних засобів української мови.- Запорїжжя, 2002.
8. Чак Є. Складнї випадки вживання слїв.- К., 1984.
9. Шляхова Н.М. Емоцїї і художня творчїсть.- К., 1981.

Практичне заняття № 4

План:

1. Групи лексики сучасної української мови за походженням.
2. Інтернаціоналїзми, запозичення, власне іншомовнї слова, екзотизми, варваризми та їх стилїстичнї можливостї.

Список рекомендованої лїтератури

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо.- К., 1991.
2. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення.- Л., 1990.
3. Зарицький М.С. Стилїстика сучасної української мови.- К., 1999.
4. Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилїстика української мови.- К., 2003.
5. Капелюшний А.О. Стилїстика. Редагування журналістських текстїв: Практичнї заняття.- Л., 2003.
6. Пономарів О.Д. Культура слова: мовностилїстичнї поради.- К., 1999.
7. Сучасна українська лїтературна мова. Стилїстика / За заг.ред. І.К. Білодїда.- К., 1973.
8. Сучасна українська лїтературна мова: Пїдручник / За заг.ред. А.П. Грищенка.- К., 2002.

9. Чабаненко В.А. Стилїстика експресивних засобів української мови.- Запорїжжя, 2002.
10. Чак Є. Складні випадки вживання слів.- К., 1984.
11. Шляхова Н.М. Емоції і художня творчість.- К., 1981.

Практичне заняття № 5

План:

1. Термінологія як компонент української лексики.
2. Характеристика термінів та вирази до них.
3. Способи введення термінів у тексти різного призначення.
4. Професіоналізми. Їх типи, способи творення, можливості використання.
5. Жаргонізми й арготизми (зіставна характеристика).

Список рекомендованої літератури

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо.- К., 1991.
2. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення.- Л., 1990.
3. Зарицький М.С. Стилїстика сучасної української мови.- К., 1999.
4. Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилїстика української мови.- К., 2003.
5. Капелюшний А.О. Стилїстика. Редагування журналістських текстів: Практичні заняття.- Л., 2003.
6. Пономарів О.Д. Культура слова: мовностилїстичні поради.- К., 1999.
7. Полюга Л.М. Словник антонімів.- К., 1987.
8. Сучасна українська літературна мова. Стилїстика / За заг.ред. І.К. Білодіда.- К., 1973.
9. Сучасна українська літературна мова: Підручник / За заг.ред. А.П. Грищенка.- К., 2002.
10. Содомора А. Наодинці зі словом.- Л., 1999.

Практичне заняття № 6

План:

1. Типи фразеологічних одиниць за способом з'єднання компонентів.
2. Фразеологічні звороти за їх походженням та генетичними зв'язками.
3. Використання фразеології в різних стилях мови.
4. Контамінація фразеологізмів.
5. Відтворення фразеологічних одиниць у перекладах з однієї мови на іншу.

Список рекомендованої літератури

1. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення.- Л., 1990.
2. Зарицький М.С. Стилїстика сучасної української мови.- К., 1999.
3. Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилїстика української мови.- К., 2003.
4. Капелюшний А.О. Стилїстика. Редагування журналістських текстів: Практичні заняття.- Л., 2003.
5. Пономарів О.Д. Культура слова: мовностилїстичні поради.- К., 1999.
6. Полюга Л.М. Словник антонімів.- К., 1987.
7. Струганець Л. Архаїзми у словниковому фонді української мови.- Х., 2000.
8. Сучасна українська літературна мова. Стилїстика / За заг.ред.І.К. Білодіда.- К., 1973.
9. Сучасна українська літературна мова: Підручник / За заг.ред. А.П. Грищенка.- К., 2002.

Практичне заняття 7.

Спроби класифікації помилок. Логічні та фактичні помилки. (1 год.)

План:

1. Контрольна робота на раніше вивчений матеріал.
2. Критерії класифікації помилок.
3. Типи помилок мовця.
4. Фактичні помилки.

5. Логічні помилки.
6. Редагування текстів, у яких допущено фактичні та логічні помилки.

Основні типи мовних помилок (1 год.)

План:

1. Типи мовних помилок за рівнями мови.
2. Двомовність як джерело мовленнєвих помилок.
3. Особливості мовної поведінки двомовців.
4. Проекція мовної ситуації в Україні на культуру мовлення ЗМК.

Список рекомендованої літератури

1. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення.- Л.. 1990.
- 2.Зарицький М.С. Стилістика сучасної української мови.- К.. 1999.
- 3.Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилістика української мови.- К.,2003.
- 4.Капелюшний А.О. Стилістика. Редагування журналістських текстів: Практичні заняття.- Л., 2003.
- 5.Пономарів О.Д. Культура слова: мовностилістичні поради.- К.. 1999.
- 6.Полюга Л.М. Словник антонімів.- К., 1987.
- 7.Струганець Л. Архаїзми у словниковому фонді української мови.- Х., 2000.
- 8.Сучасна українська літературна мова. Стилістика / За заг.ред.І.К. Білодіда.- К., 1973.
9. Сучасна українська літературна мова: Підручник / За заг.ред. А.П. Грищенко.- К., 2002.

3.Приклад типових завдань модульної контрольної роботи

Підкресліть правильний (-і) варіант (-и) відповіді:

1. Важчим для розуміння є синтаксичний зв'язок (підрядний / сурядний).
2. Імовірність появи помилок (прямо пропорційна / обернено пропорційна) силі асоціативного парадигматичного зв'язку між словами.
3. Під час читання тексту помилки пов'язані здебільшого зі сприйманням (верхньої / нижньої) частини рядка (за даними експерименту Л.Шварца).
4. Що більш значущим є для мовця зміст, то (більш ймовірна / менш ймовірна) поява помилки.
5. Атенційна помилка виникає при послабленні уваги (автора / реципієнта).
6. "Полями" можливих помилок реципієнта є конструкції (активні / пасивні / інверсивні).
7. Розуміння конструкцій, які описують відношення, спирається на (формальні / семантичні) ознаки.
8. Розуміння повідомлення – це розшифрування (значення слів-елементів повідомлення / загального смислу повідомлення).
9. Спотворення – це (будь-яке недотримання установлених норм і правил / результат розходження між запланованим і реалізованим / копіювальні помилки).
10. Критерієм помилковості є (оцінка мовця / оцінка редактора / функція відповідної одиниці у творі / відсутність одиниці у словнику).
11. Причини помилок у мовленні психофізіологічної ідентичні помилкам в інших видах людської діяльності? (Так / Ні).
12. Фактичною помилкою буде (поєднання як однорідних понять, які такими не є / не оприлюднення поправки, спростування в разі неточності / вживання незрозумілої для читача аббревіатури).
13. Порушення у заголовках прогностичного характеру сприйняття мовлення (допомагає / заважає) повернути увагу читачів.

14. Використання прихованого факту є помилкою, якщо цей факт актуалізує у пам'яті реципієнта інформацію, (яка вже повідомлялася / недотичну до теми повідомлення / яка легко виводиться з контексту).

II. Зробіть повний аналіз тексту (з визначенням усіх наявних типів помилок і редакторськими пропозиціями)

Нігті в житті жінки чи дівчини відіграють досить значну роль, адже саме вони підкреслюють яскравий та індивідуальний стиль власниці. Як же хочеться мати красиві й здорові нігті, щоб при русі ручкою, можна було ловити захоплені погляди... Та нажаль, після зимових холодів та відсутності вітамінів наші нігті знаходяться у так званому «стресовому» стані. Вони стають крихкими, розширюються й ламаються. Як же відновити їх і підживити до весни?

Крихкість і ламкість нігтя може бути свідченням того, що вашому організму не вистачає вітамінів. Перш за все, варто звернути увагу на своє харчування. Причиною розширення нігтя може стати будь-що. Не виключенням, навіть, є те, що ми в гонитві за стрункою фігурою, постійно змушуємо себе до різноманітних дієт. Адже це далеко не позитивно впливає на стан нашої нігтьової пластини. Дотримуючись певних дієт, жінка позбавляє себе майже всіх тих продуктів які містять речовини й вітаміни, необхідні для здоров'я організму й зокрема нігтів. Крихкість і розширення нігтів може свідчити про нестачу в організмі таких вітамінів як А, Е, С, а також мікроелементів - заліза, селену, цинку та кальцію.

У повсякденне меню необхідно включати такі продукти як: кисломолочні продукти і саме ж молоко, бобові, мигдаль, інжир, фініки, хліб, капуста, а також продукти які містять вітамін А і бета-каротин - мастило, печінку, яєчний жовток, ікру, моркву, гарбуз, обліпиху, солодкий і гіркий перець. Кальцій можна приймати і в

таблетках, його з прийомом вітаміну D у маслі, оскільки в чистому вигляді кальцій засвоюється гірше...

4. КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Тема: Слова іншомовного походження у стилістичному аспекті

Література:

1. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української мови.- К., 1987.
2. Коваль А.П. Слово про слово.- К., 1986.
3. Пономарів О. Стилiстика сучасної української мови.- Т., 2000.
4. Словник іншомовних слів / Уклад.: С.М.Морозов, Л.М. Шкарапуґа.- К., 2003.
5. Содомора А. Наодинці зі словом.- Л., 1999.
6. Сучасна українська літературна мова. Стилiстика / За заг.ред. І.К. Білодiда.- К., 1973.
7. Українська мова: Енциклопедія.- К., 2000.

Варіант 1

Прочитайте тавтологічні вислови. Виправте помилки, правильні варіанти запишіть.

Піднесений пафос, перспектива на майбутнє, головний лейтмотив, урочистий церемоніал.

1. Визначте доречність використання в наведених реченнях іншомовної лексики. Де потрібно, зробіть синонімічні заміни.

На мітингу превалювала молодь. На завершальному етапі змагань футбольна команда нашої школи зазнала фіаско.

2. Виберіть із поданих у дужках варіантів правильне тлумачення слова.

апофеоз (найбільше піднесення, урочисте завершення події), *мізантроп* (благодійник, людиноненависник), *мішура* (дрібні проблеми, підроблена розкіш).

3. Визначте, до якої групи лексики належать виділені слова; поясніть їх значення і визначте стильове забарвлення. Чи доцільне використання цих слів у тексті?

Світовий **бомонд** шаленіє, якщо в **модних галереях** чи на **подіумах** з'являються «справжні» речі. Може, тому, що останнім часом такі знахідки трапляються дуже рідко. **Азартні** «мисливці» за **автентичним ексклюзивом** вичерпали навіть найпотемніші куточки **екзотичних** країн. Дивно (але насправді то наше щастя), що вони досі не забралися до України. Однією зі світових **сенсацій** могли б стати українські ліжники. Виткані на старих **верстатах** за стародавньою **технологією** із **натуральної** вовни, вони не тільки **утилітарно** необхідні (доведено, якщо хвору на застуду, **грип** чи **ревматизм** людину оголеною загорнути у ліжник, через деякий час приходить полегшення і хвороба відступає), а й **естетично** довершені, спроможні прикрасити найвибагливіший **інтер'єр**.

Поясніть значення наведених слів, доберіть до них українські відповідники, визначте головну сферу їх функціонування:

Консолідація, ексклюзивний, саміт, толерантність, оратор.

Варіант 2

1.Прочитайте тавтологічні вислови. Виправте помилки, правильні варіанти запишіть.

Вільна вакансія, ручна мануальна терапія, перша прима, вперше дебютувати, місцеві аборигени.

2. Визначте доречність використання в наведених реченнях іншомовної лексики. Де потрібно, зробіть синонімічні заміни.

Дівчина конфіденційно розповіла подругам про свою недавню пригоду. Ідентичні рішення були ухвалені на загальних зборах усіх трудових колективів.

3. Виберіть із поданих у дужках варіантів правильне тлумачення слова:

помпезний (потворний, пишний), *філігранний* (вишуканий, опрацьований до найменших деталей), *філістер* (людинолюб, самовдоволена й обмежена людина).

4. Визначте, до якої групи лексики належать виділені слова; поясніть їх значення і визначте стильове забарвлення. Чи доцільне використання цих слів у тексті?

Світовий **бомонд** шаленіє, якщо в **модних галереях** чи на **подіумах** з'являються «справжні» речі. Може, тому, що останнім часом такі знахідки трапляються дуже рідко. **Азартні** «мисливці» за **автентичним ексклюзивом** вичерпали навіть найпотаємніші куточки **екзотичних** країн. Дивно (але насправді то наше щастя), що вони досі не забралися до України. Однією зі світових **сенсацій** могли б стати українські ліжники. Виткані на старих **верстатах** за стародавньою **технологією** із **натуральної** вовни, вони не тільки **утилітарно** необхідні (доведено, якщо хвору на застуду, **грип** чи **ревматизм** людину оголеною загорнути у ліжник, через деякий час приходить полегшення і хвороба відступає), а й **естетично** довершені, спроможні прикрасити найвибагливіший **інтер'єр**.

5. Поясніть значення наведених слів, доберіть до них українські відповідники, визначте головну сферу їх функціонування:

Харизма, електорат, хіт, віртуальний, он-лайн.

Варіант 3

1. Прочитайте тавтологічні вислови. Виправте помилки, правильні варіанти запишіть.

Народний фольклор, передовий авангард, передові і прогресивні погляди, можливості, швидкий експрес.

2. Визначте доречність використання в наведених реченнях іншомовної лексики. Де потрібно, зробіть синонімічні заміни.

На прогулянці з нами стався екстраординарний прикрий казус. Серед сучасних оперних співаків багато майбутніх мегастар світового рівня.

3. Виберіть із поданих у дужках варіантів правильне тлумачення слова:

одіозний (одержимий, небажаний), *монографія* (праця, що має одного автора, праця, в якій досліджено одне питання), *ефемерний* (швидкоминущий, надуманий).

4. Визначте, до якої групи лексики належать виділені слова; поясніть їх значення і визначте стильове забарвлення. Чи доцільне використання цих слів у тексті?

Світовий **бомонд** шаленіє, якщо в **модних галереях** чи на **подіумах** з'являються «справжні» речі. Може, тому, що останнім часом такі знахідки трапляються дуже рідко. **Азартні** «мисливці» за **автентичним ексклюзивом** вичерпали навіть найпотаємніші куточки **екзотичних** країн. Дивно (але насправді то наше щастя), що вони досі не забралися до України. Однією зі світових **сенсацій** могли б стати українські ліжники. Виткані на старих **верстатах** за стародавньою **технологією** із **натуральної** вовни, вони не тільки **утилітарно** необхідні (доведено, якщо хвору на застуду, **грип** чи **ревматизм** людину оголеною загорнути у ліжник, через деякий час приходить полегшення і хвороба відступає), а й **естетично** довершені, спроможні прикрасити найвибагливіший **інтер'єр**.

5. Поясніть значення наведених слів, доберіть до них українські відповідники, визначте головну сферу їх функціонування:

Сервер, тинейджер, менеджер, імідж, рейтинг.

Тема: Стилістичні можливості спеціальної лексики

П л а н:

1. Поняття про спеціальну лексику.
2. Особливості функціонування діалектизмів у різних стилях мови.
3. Етнографізми та їх функції.
4. Джерела термінотворення. Основна сфера використання термінів. Прийоми введення цих мовних одиниць у тексти наукового, науково-навчального і науково-популярного стилів.

Завдання 1

Прочитати уривок з тексту, визначити його стиль. Зробити семантико-стилістичний аналіз використаних у ньому лексичних засобів. Чи є серед них терміни?

Стаття 6. Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу, судову.

Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України.

Стаття 8. В Україні визнається і діє принцип верховенства права.

Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується.

Із Конституції України

Завдання 2

Знайдіть терміни у поданих фрагментах науково-навчального підстилю, проаналізуйте прийоми їх введення у текст.

1. Механізми встановлення взаєморозуміння у процесі спілкування виступають рефлексія – міркування про думки інших, прогнозування людиною того, як її сприймають інші; ідентифікація – уподібнення себе іншому в думках, позиціях, діях, почуттях та емпатія – співчуття, співпереживання, тобто емоційний відгук на переживання інших. Ці механізми сприяють розумінню думок, почуттів, мотивів і поведінки людей.
2. Найпростіший спосіб зменшити ознаки стресу (високий тиск крові, прискорене дихання) – релаксація, або розслаблення. Пригадаємо, що саме слово стрес означає напругу. Якщо ви розслаблені, то немає і стресу. Релаксація сприяє відновленню психофізіологічного функціонування організму. У тих, хто тривалий час використовує методи релаксації, часто виявляються позитивні зрушення у структурі особистості, спрямовані в бік зміцнення психічного здоров'я.

Із посібника

Тема: Стилiстичнi функцiї жаргонної й арготичної лексики

П л а н:

1. Поняття про жаргонізми й арготизми.
2. Способи творення жаргонізмів та арготизмів.
3. Сфера функціонування жаргонної та арготичної лексики.

Завдання:

Дайте стилістичну характеристику виділених слів і словосполучень. Визначте способи їх творення, проаналізуйте стилістичні функції.

1. Не зумівши обстояти свої інтереси в економічній боротьбі з рівними собі, Полтавський ГЗК вирішив «**відірватися**» на журналістах.
2. Проте, як свідчить практика, **драконівські методи** боротьби з «ворожими» сайтами неефективні.

3. Справу с'як-так **утрясли**, але не остаточно.
4. Приміром, на території Росії за кермом заборонено користуватися «**мобілками**» із квітня 2003 року.
5. Чим не можливість і в Європі «**засвітитися**», і перед Росією не зганьбити.
6. Система накопичення, транспортування та скидання цих потоків (брудної води) складна, дорога і «**влітає**» нашим платникам податків у **копієчку**.
7. Дедалі частіше проявляється добре відома чиновницька сверблячка – куди «**закопати**» гроші, що з'явилися в держави.
8. **Під соусом** «боротьби з тероризмом» Росія також відверто збирається вдихнути нове життя в Ташкентський пакт і надати йому якогось іншого статусу.
9. Народ, щоправда, порозумнішав, - «**живі**» гроші вимагає.
10. Колізія першого читання (держбюджету) стара, як світ або, коли хочете, як дірявий кожух українських державних фінансів: бюджетний комітет за підтримки депутатського корпусу пропонує «**надуті**» дохідну частину за рахунок якихось ефемерних надходжень і в такий спосіб профінансувати цілком конкретні видатки, Мінфін укупі з прем'єром чемно та мляво **відбиваються**.

5. ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

- **Завдання для самостійної роботи** (6 год.):

1. Робота з термінологічними, тлумачними та енциклопедичними словниками (дефініції і коментарі до понять "норма", "помилка", "відхилення").
2. Пошук прикладів навмисних помилок (відхилень) у текстах ЗМК.

Література [2, 7, 8]

• **Завдання для самостійної роботи (бгод.):**

1. Пошук інформації та написання невеликого повідомлення на тему "Нові наукові дані про помилкову діяльність".
2. Написання невеликого твору-роздуму на тему "Чому ми помиляємось?".

Література [2, 5, 9]

• **Завдання для самостійної роботи (бгод.):**

1. Дібрати з текстів ЗМК приклади фактичних і логічних помилок (по 1-2 приклади на різні види).
2. Запропонувати алгоритм з пошуку й виправлення фактичної помилки.

Література [6]

• **Завдання для самостійної роботи (6 год.):**

1. Дібрати з текстів ЗМК приклади мовних помилок (по 1-2 приклади на кожен рівень мови).
2. Укласти рейтинг будь-яких десяти українських ЗМІ за критерієм кількості двомовних помилок.
3. Написати твір-роздум на тему "Правописні новаторства ЗМК з погляду нормативності".

Література [7]

• **Завдання для самостійної роботи (6 год.):**

1. Підготовка повідомлення на тему: «Комунікативні невдачі теле- та радіоведучих».

2. Дібрати з текстів ЗМК приклади комунікативних помилок (по 1-2 приклади на кожен тип).

Література [7]

• **Завдання для самостійної роботи (бгод.):**

1. Дібрати з текстів ЗМК приклади можливих помилок сприймання (по 5-10 прикладів для усного і письмового мовлення).

Література [3, 4]

• **Завдання для самостійної роботи (4 год.):**

2. Дібрати з текстів ЗМК і з власної редакторської практики приклади різних видів спотворень.
3. Запропонувати свою класифікацію типів помилок.

Література [1, 2, 8]

6. ВРАЗИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ №1

1. Що таке багатозначність? Як використовується багатозначність у науковому та офіційно-діловому, художньому та публіцистичному стилях?

- Уживаність якої групи усного мовлення не обмежено територією та формами спілкування,

прийнятими у певних соціальних чи професійних групах людей:

- А) жаргонізми;
- Б) арготизми;
- В) просторічні слова;
- Г) діалектизми.

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ №2

1. Дати визначення поняття «троп»?

- Яка із груп стилістично маркованої лексики має відповідники у літературній мові:

- А) професіоналізми;
- Б) просторічні форми слів;
- В) термінологіями;
- Г) архаїзми.

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ №3

1. Що таке метафора?

- До категорії брутально-лайливої лексики належать:

- А) вульгаризми;
- Б) розмовно-побутова лексика;
- В) просторіччя.

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ №4

1. Визначити типи переносних значень у поданих словосполученнях:

- *керівництво університету;*
- *гусениця трактора;*
- *стріла крана;*
- *офіційний Київ;*
- *твердий характер;*
- *читати Франка;*
- *вершина слави.*

- До застарілої лексики належать:

- А) матеріальні архаїзми;
- Б) стилістичні архаїзми;
- В) часові слова (які на момент написання твору ще не були застарілими).

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ №5

1. У чому полягає суть евфемізму та дисфемізму?

- На які групи поділяються неологізми:

- А) okazіональні;
- Б) розмовно-побутові;
- В) загальномовні.

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ №6

1. Що таке контекстуальні синоніми?

- Серед різновидів соціолектів (соціальних діалектів) виокремлюють:

- А) історизми;
- Б) жаргонізми;
- В) арго.

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ №7

1. Поясніть відмінність між омоформами, омофонами та омографами.

- Діапазон уживання соціолектів:

- А) науковий стиль;
- Б) офіційно-діловий стиль;
- В) розмовний стиль.

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ №8

1. Поясніть лексичні значення омонімів:

- *пара* – *пара*;
- *терен* – *терен*;
- *тріска* – *тріска*;
- *лист* – *лист*.

- Напівнормативними мовними одиницями, які належать до проміжної частини лексики – між власне літературною і діалектною – є:

- А) жаргонна лексика;
- Б) просторічні слова;
- В) арготизми;
- Г) вульгаризми.

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ №9

1. У яких випадках паронімія стає вадою тексту?

- Сфера використання застарілої лексики:
  - А) художній стиль;
  - Б) розмовний стиль;
  - В) науковий стиль.

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ №10

1. Дати визначення поняття «стиль».

- Термінологізми поділяються на:
  - А) загальнонавчальні;
  - Б) науково-навчальні;
  - В) вузькоспеціальні.

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ №11

1. Який із стилів сучасної української мови використовується у сфері освіти?

- За сукупністю мовних ознак діалектизми поділяються на:

- А) синтаксичні;
- Б) етнографічні;
- В) семантичні;
- Г) фонетичні.

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ №12

1. Назвати підстилі публіцистичного стилю.

- Основна сфера функціонування діалектизмів:

- А) художній стиль;
- Б) усне мовлення;
- В) науковий стиль.

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ №13

1. Чи вживаються омоніми у науковому та діловому стилях?

- Яка із поданих груп слів належить до історизмів:

- А) свічадо, уста, вой;
- Б) пурпур, шовк, зозуля;
- В) агора, оратор, раб.

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ №14

1. Які стилістичні явища будуються на основі синонімів?

- До якої групи лексики належать слова *кегель*, *інтерліньяж*, *гарнітура*, *штрих*:

- А) професіоналізми;
- Б) неологізми;
- В) терміни.

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ №15

1. Назвати різновиди антонімів.

- Яка із поданих груп слів належить до
оказіоналізмів:

- А) детектив, чинник, енциклопедія;
- Б) воронуватий, простодух, кармелюкуватий;
- В) пілігрим, плетиво, плаха.

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ №16

1. Поясніть прийоми використання антонімів у назвах
творів і збірок:

- «Близька далина» В.Сосюри;
- «Правда і кривда» М.Стельмаха;
- «Гіркий мед» Л.Первомайського;
- «Любов і ненависть» Д.Павличка.

- Яка група слів належить до складу розмовної
лексики:

- А) злигатися, санаторія, хвершал;
- Б) хитрющий, завидющий, гультяй;
- В) рило, харя, паскуда.

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ №17

1. Шляхи виникнення омонімів у мові.

- Назвати архаїзми:

- А) готи, нормани, табір;
- Б) воліти, благий, вакації;

В) скит, баня, прочани.

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ №18

1. Дати зіставну характеристику багатозначності та омонімії.

○ Виділити вульгаризми:

А) кваша, прилабузниць, макітра;

Б) пелька, морда, пика;

В) зреліще, протиречивий, канєшно.

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ №19

1. Яка лексико-семантична група слів української мови спричинила появу оксиморона?

○ Яка група слів належить до жаргонної лексики:

А) харакірі, хоститися, розкручуватися;

Б) сьвка, шармач, фартовий;

В) мозна, луці, букварець.

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ №20

1. Що таке антитеза? Назвати функціональні стилі, де використовується антитеза.

○ Вказати діалектизми:

А) днина, рамена, грива;

Б) плат, завивало, рушник, серпанок;

В) вуйко, вуйна, маржина.

7. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Поняття стиль, стилістика, функціональний стиль.
2. Характеристика мовних засобів за функціональними стилями.
3. Стилiстичнi можливостi багатозначностi. Багатозначнiсть i омонiмiя.
4. Поняття «троп». Тропи в художнiх i нехудожнiх текстах.
5. Явище омонiмiї. Шляхи виникнення омонiмiв у мовi. Повна й часткова омонiмiя. Омонiми в офiцiйно-дiловому й науковому стилях. Стилiстичнi можливостi омонiмiв рiзних типiв.
6. Паронiмiя як лексичне й стилiстичне явище. Паронiмiя як вада тексту.
7. Явище синонiмiї. Типи синонiмiв. Синонiми загальномовнi й контекстуальнi. Назвати стилiстичнi фiгури, що будуються на основi синонiмiї.
8. Антонiмiя як лексичне й стилiстичне явище. Антонiми загальномовнi й контекстуальнi.
9. Стилiстичнi функцiї антонiмiв у текстах рiзного плану. Антитеза, оксиморон, антонiмiчна iронiя.
10. Групи лексики сучасної української мови за походженням. Інтернаціоналізми, запозичення, екзотизми, варваризми та їх стилістичні можливості.
11. Старослав'янiзми в сучаснiй українськiй мовi та їх стилiстичнi можливостi.
12. Номiнативнi та стилiстичнi функцiї неологiзмiв.
13. Неологiзми загальномовнi й авторськi; причини появи, способи творення та стилiстичнi можливостi. Оказiоналiзми в засобах масової iнформацiї.
14. Застарiла лексика зi стилiстичного погляду.
15. Зiставна характеристика застарiлих та нових слiв. Можливостi матерiальних та стилiстичних архаїзмiв у текстах рiзного плану. Застарiла лексика в засобах масової iнформацiї.

16. Термінологічна лексика в різних стилях мови.
17. Характеристика термінів та вимоги до них. Роль термінів у науковому та інших стилях мови. Межі поширення термінів у газетних матеріалах.
18. Мовні й стилістичні функції професіоналізмів, жаргонізмів та арготизмів.
19. Професіоналізми, їх типи, способи творення, можливості використання у різних стилях мови.
20. Жаргонізми й арготизми (зіставна характеристика), можливості вживання в окремих функціональних стилях.
21. Розмовна лексика за складом та характером. Порівняльна характеристика розмовної та просторічної лексики. Стилістичні можливості.
22. Діалектизми в номінативній та стилістичній функції. Межі використання розмовних, просторічних та діалектних елементів у літературній мові, зокрема в засобах масової інформації.
23. Фразеологія в сучасній українській мові. Типи фразеологічних одиниць за способом з'єднання компонентів.
24. Використання фразеології в різних стилях мови.
25. Номінативні функції фразеологізмів. Експресивно-емоційна роль фразеологічних зворотів на сторінках газет, у радіо- й телепередач.
26. Стилістичне використання засобів словотвору.
27. Афіксація з лексичного та стилістичного погляду.
28. Стилістичні засоби морфології.
29. Просте речення в стилістичному плані.
30. Порядок слів з погляду стилістики. Способи вираження підмета й присудка. Типи простих речень.
31. Стилістичні можливості складного речення.
32. Особливості будови складного речення в науковому стилі. Типи складних речень, що переважають в наукових текстах. Складне речення в публіцистиці.
33. Складне речення в красному письменстві.

34. Типи складних речень, що переважають у художній літературі та в наближених до неї жанрах публіцистики.
35. Пряма і непряма мова в тексті. Способи передачі чужої мови в офіційно-ділових, наукових та публіцистичних текстах.
36. Монолог у різних стилях мови.
37. Діалогічне мовлення в художніх та публіцистичних текстах.
38. Композиційні та стилістичні функції полілогу.
39. Стилiстичні фігури в різних текстах.
40. Синтаксична характеристика та стилістичні можливості фігур.
41. Стилiстичні фігури в нехудожніх та художніх текстах.
42. Характеристика конфесійного стилю.
43. Характеристика наукового стилю.
44. Характеристика публіцистичного стилю.
45. Характеристика офіційно-ділового стилю.
46. Характеристика епістолярного стилю.
47. Характеристика художнього стилю.
48. Характеристика розмовного стилю.
49. Джерела стилістики української мови.
50. Антична культура та риторика як джерело стилістики.
51. Біблійні джерела стилістики.
52. Стилiстичні джерела давньоукраїнської доби.
53. Риторика і стилістика в Києво-Могилянській академії.
54. Мовна спадщина Григорія Сковороди.
55. Стилiстика в системі інших наук.
56. Принципи поділу на стилі мови.
57. Предмет і завдання вивчення стилістики.
58. Поняття стилю.
59. Поняття функціонального стилю.
- 60 – 90 – завдання практичного характеру.

8. Рекомендована література

Базова

1. Білоус О. Методичні засади підготовки й проведення інтерв'ю // Телевізійна й радіожурналістика (Історія, теорія й практика: погляд у майбутнє). – Вип. 2. – Львів, 1999.
2. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. – М., 1981.
3. Григораш Д. С. Теорія і практика редагування газети. – Львів, 1966.
4. Дридзе Т. М. Текстовая деятельность в структуре социальной коммуникации. – М., - 1984.
5. Капелюшний А. О. Типологія журналістських помилок. – Львів, 2000.
6. Мильчин А. Э. Методики редактирования текста. – М., 1980.
7. Накорякова К. Н. Редактирование материалов массовой информации. – М, 1982.
8. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної девіатології. – Львів, 2000.
9. Капелюшний А.О. Типологія журналістських помилок. – Львів, 2000.

Допоміжна

1. Галь Н.Я. Слово живое и мертвое. Из опыта переводчика и редактора. – Изд. 3. – М., 1979.
2. Красиков Ю.В. Теория речевых ошибок (на материале ошибок наборщика). – М., 1980.
3. Лурия А. Р. Основы нейропсихологии. – М., 2003.
4. Лурия А. Р. Язык и сознание. – М., 1998.
5. Мусиенко В.П. Введение в психолінгвістику. – К., 1996.- С. 31-40.

6. Непийвода Н. Ф. Сам собі редактор: Порадник з української мови. – К., 1998.
7. Проценко О.В. Прагматична самокорекція в українському спонтанному мовленні білінгвів (на матеріалі теле- та радіотекстів). – К., 2005.
8. Рисс О.В. Семь раз проверь... Опыт путеводаителя по опечаткам и ошибкам в тексте. – М., 1977.
9. Фрейд З. Введение в психоанализ. Лекции 1 – 15. – Кн. 1. - СПб, 1999.

